

Provincie Limburg
t.a.v. R.M.J. Lanckohr-Franssen
Postbus 5700
NL-6202 MA Maastricht
p/a rmj.franssen@prvlimburg.nl

Nederweert, 5 februari 2020

Uw kenmerk: 2019/92340
Ons kenmerk: 19-129
Zaaknummer: 2019-206331
Onderwerp: Aanvullende vragen
onthefing Heel

Geachte mevrouw Lanckohr-Franssen,

Wij ontvingen uw brief van 19 december met een verzoek om aanvullende gegevens betreffende de ontheffingsaanvraag soorten Heel. Per punt zal ik hierop ingaan.

1. In "CB.54-Me F&F Soortgericht onderzoek van te slopen gebouwen Heel en Beesel van 16.9.2019" staat op pagina 7 eerste alinea: "In augustus en september 2019 worden nog twee bezoeken uitgevoerd met als doel de aanwezigheid van paarverblijven vast te stellen." In de daaropvolgende tekst worden data van bezoeken in augustus en september genoemd en resultaten daarvan. Klopt voorgenoemde zin dan niet?

Deze zin is inderdaad abusievelijk blijven staan. Het door jullie genoemde rapport is een vervolg van CB.54-Me F&F Soortgericht onderzoek van de te slopen gebouwen Heel en Beesel - TUSSENRAPPORTAGE 3 JULI 2019 (bijlage VII). In dit rapport is dezelfde zin te lezen. In het rapport van september zijn de onderzoeken al uitgevoerd en wordt hierover gerapporteerd.

2. In module 2 geeft u aan te werken volgens de gedragscode en geeft u aan dat voor de bever geen vrijstelling geldt in het kader van deze gedragscode. Kunt u nader specificeren op welke manier u bij de dijkversterking Heel dan volgens de gedragscode werkt? Voor welke werkzaamheden past u deze gedragscode bijvoorbeeld toe?

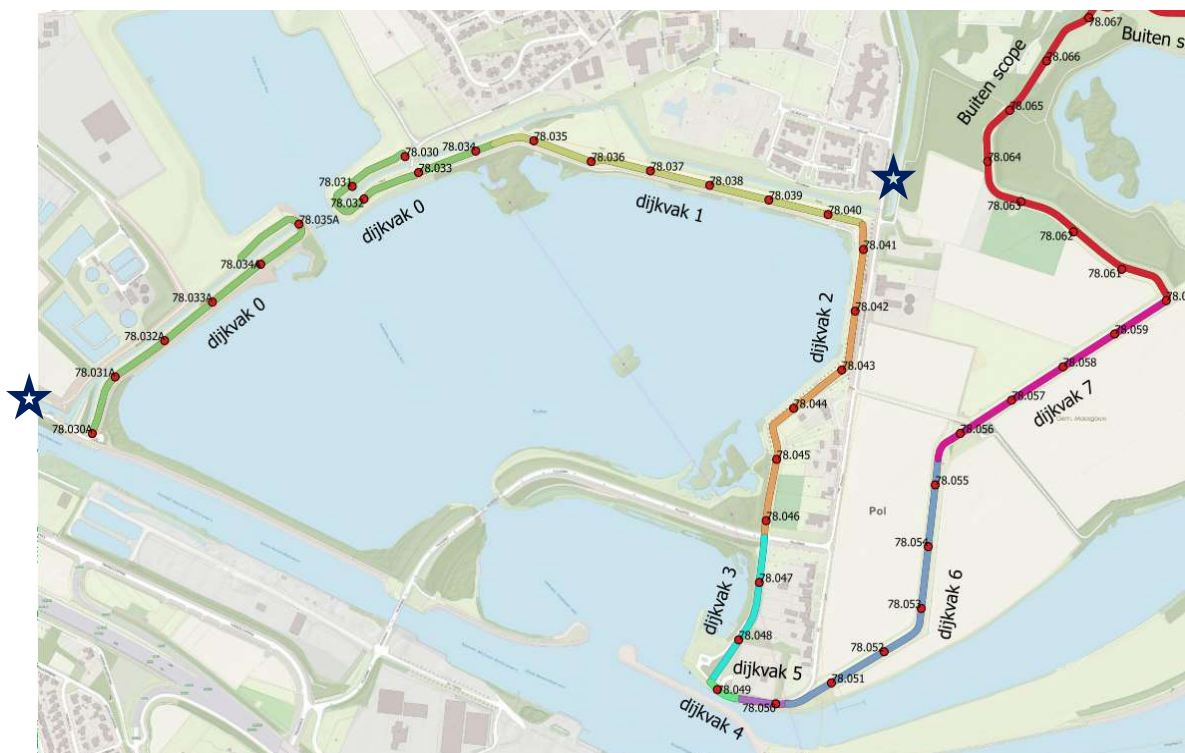
Zo nodig wordt een beroep gedaan op de gedragscode Flora en faunawet voor waterschappen (zie ook de Effectbeoordeling flora en fauna Heel paragraaf 2.2 (Definitieve versie 2 september 2019 met wijzigingen 5 september 2019) waarin is opgenomen dat op grond van deze gedragscode vrijstellingen gelden bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting voor soorten van tabel 1 en 2 van de voormalige FF-wet. De maatregelen die op basis van de gedragscode genomen moeten worden (bijvoorbeeld het uitvoeren van de werkzaamheden in een bepaalde periode), worden uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol dat opgesteld wordt door de aannemer. In de effectenbeoordeling is daarvoor al een voorzet gemaakt. Het gaat dan om voorbereidende werkzaamheden en werkzaamheden als het verwijderen van de bovengrond en graven, sloop van kunstwerken en werkzaamheden in watergangen. In de ontheffing zal als voorschrift worden opgenomen dat het ecologisch werkprotocol voorafgaand aan de werkzaamheden aangeleverd moet worden.

3. In module 2 verwijst u voor de alternatievenafweging locaties o.a. naar de "Nota Voorkeursalternatief" en het "Ontwerp projectplan Waterwet". Deze rapporten zijn geen onderdeel van de Wnb aanvraag. Graag ontvangen wij een duidelijkere toelichting op de alternatievenafweging die u heeft gemaakt qua locaties. Deze is nu erg mager. Wat zijn de afwegingscriteria? Wat heeft de doorslag gegeven voor de nu voorliggende variant? Was er geen andere variant waarbij de bever gespaard had kunnen blijven? En zo nee, waarom niet? Hoe is soortenbescherming meegenomen in de afweging die gemaakt is?

Vooropgesteld dient te worden dat de twee beverholen mogelijk slechts tijdelijk worden verstoord tijdens de uitvoering van werkzaamheden in het westelijk deel van dijkvak 0. Van vernietiging van de hopen is geen sprake omdat de hopen buiten het plangebied van de dijkversterking liggen. De ligging van de hopen is met de sterren op onderstaande kaart weergegeven, evenals de dijkvakken 0 t/m 7.

De twee hopen die mogelijk verstoord worden bevinden zich ten noordwesten van dijkvak 0. De huidige kering ter hoogte van dijkvak 0 wordt afgegraven en de vrijkomende grond wordt gebruikt om de Sleybeek in dit dijkvak te dempen. Hiervoor is gekozen vanuit het oogpunt van ruimtelijke kwaliteit (vanuit het leidende principe Fundament en katalysator voor ontwikkeling worden de uit functie genomen keringen verwijderd). Door het afgraven van de (overbodige) kering in dit gebied en het dempen van dit deel van de Sleybeek wordt het gebied dusdanig achtergelaten dat er in de toekomst ruimte is voor nieuwe inrichtingsmogelijkheden om zo de ecologische en recreatieve kwaliteit te versterken. Daarnaast kan door de demping van de Sleybeek de sifon tussen de Polderveldplas en het Tesken vervallen en wordt het water tijdens piekafvoer niet meer door de kern van Heel geleid maar gaat rechtstreeks het kanaal Wessems-Nederweert in. Het draagt dus bij aan de waterveiligheid. Er is in die zin geen sprake van een kansrijk alternatief. De huidige kering wordt afgegraven en de huidige Sleybeek wordt gedeeltelijk gedempt. Het feit dat er nabij het plangebied een beverhol aanwezig is, is geen argument geweest af te zien van de afgraving en de demping.

Een derde beverhol bevindt zich in de Sleybeek ten noorden van dijkvak 1 en 2. Hier vindt geen verstoring plaats als gevolg van de werkzaamheden. De Sleybeek blijft hier onaantast, de waterkwaliteit gaat zelf omhoog. Door het realiseren van een inlaat vanuit het Polderveld wordt de huidige normale afvoer, en daarmee ook de normale stroomsnelheid, in de Sleybeek gehandhaafd. Er blijft daarmee sprake van voldoende doorstroming en waterkwaliteit. Het water uit het Polderveld heeft een betere waterkwaliteit dan het effluent van de RWZI (huidige voeding van de Sleybeek), met een positief effect op de waterkwaliteit in de Sleybeek. De kering ter hoogte van dijkvak 1 wordt versterkt en wordt ten opzichte van de huidige kering circa 0,4 meter lager. Er is geen argument voor een andere ligging van deze waterkering.

4. Bovenstaande geldt ook voor de alternatieve werkwijze en planning. Kunt u per soort een concretere toelichting geven voor de alternatieve werkwijze en voor de alternatieve planning?

Bever: Uit de mogelijke werkwijzen is de meest gunstige werkwijze verplicht gesteld (korte doorlooptijd van de activiteiten, heien met geluids- en trilling beperkende maatregelen).

- Er wordt rekening gehouden met de kwetsbare perioden van Bever (mei tot en met augustus).
- Voorafgaand aan de kap van bomen wordt een laatste eenmalige inspectie uitgevoerd op het voorkomen van beschermde vaste rust en verblijfplaatsen;
- Tijdens de werkzaamheden dient gecontroleerd te worden of (her)vestiging van beschermde soorten plaatsvindt;
- Werkoppervlakten dienen zo beperkt mogelijk gehouden te worden en in een zo beperkt mogelijk tijdsbestek afgerond te worden;
- Bouwactiviteiten vinden in beginsel plaats in de daglichtperiode opdat verstoring van de omgeving door verlichting zoveel mogelijk wordt voorkomen;
- Twee weken voor aanvang van de werkzaamheden op de locatie van het hol (indien nieuwe hollen gevonden worden) wordt het hol dichtgezet met dunne (wilgen)stammetjes. Bij bewoning van het hol zullen deze door de Bever doorgebeten worden om in of uit het hol te komen (deze maatregel is opgenomen in het Kennisdocument Bever, pagina 34, BIJ12, 2017). Als deze inderdaad doorgebeten worden, wordt het proces herhaald. Uit deze werkwijze wordt duidelijk of een Bever aanwezig kan zijn op het moment van start van de werkzaamheden.
- Indien met deze werkwijze geen uitsluitsel wordt verkregen over aanwezigheid van Bever in het hol, dan wordt na twee weken een graafmachine ingezet en wordt, onder begeleiding van een ter zake deskundige, het hol heel voorzichtig opengemaakt en de Bever uit het hol verdreven waarna het geheel kan worden afgegraven.
- Bij het niet doorknagen van de stammetjes kan ervan uitgegaan worden dat het hol niet in gebruik is en zijn verder geen specifieke maatregelen meer nodig.

De doorlooptijd van zowel Heel als Beesel is nog tot en met 2023, waarbij de werkzaamheden buiten voornamelijk in 2021 en 2022 en begin 2023 zullen plaatsvinden. Grofweg is de planning als volgt: Ontwerp en voorbereiding door aannemer: Q4 2020, Q1 2021;

Uitvoering dijkversterking Heel en Beesel: 2021-2022, begin 2023

Beesel en Heel waterveilig: Q2 2023

De aannemer zal tijdens zijn voorbereiding een nadere planning en/of gedetailleerde bouwfaseringsopstellen.

De voorgeschreven periodes van uitvoering in de effectbeoordeling flora en fauna worden in de nadere uitwerking van deze planning door de aannemer opgenomen.

5. Er wordt in de effectbeoordeling niets gezegd over de buizerd in de gebruiksfase. Graag aanvullen.

Gebruiksfase: In de gebruiksfase kan de vegetatie in het plangebied zich herstellen en is het plangebied weer volledig beschikbaar als foerageergebied voor deze soort.

6. Het foerageergebied en de vliegroute voor/van de vleermuizen noordelijk van de Sleyebeek ter plaatse van Dijkvak 1 en bebouwing Polderhof dient door aanvullende/vervangende beplanting opgewaarderd te worden. Graag ontvangen we een voorstel hiervoor.

Mitigerende of compenserende maatregelen zijn alleen nodig als er sprake is van verlies van essentiële vliegroutes en/of essentieel foerageergebied. Hieronder wordt toegelicht dat hier geen sprake van is.

In het plangebied en de directe omgeving daarvan is op basis van het vleermuisprotocol onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen. Als het protocol in essentie is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt. Het toepassen van het protocol geeft grote mate van zekerheid dat het bevoegd gezag bij de aanvraag van een Verklaring Van Geen Bezwaar bij de Omgevingsvergunning of ontheffing voor de Wet natuurbescherming geen aanvullend inventarisatieonderzoek verlangt en dat een onderzoek stand houdt in een eventuele juridische procedure. De aanpak van het onderzoek is in een vroeg stadium overlegd met de provincie en goedgekeurd door de provincie.

In het plangebied is langs de noordzijde van de Polderplas foerageren vastgesteld door Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Ruige dwergvleermuis. Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn hier niet vastgesteld. In de bebouwde kom van Heel zijn doorgaande lijnvormige beplantingen aanwezig. Deze potentiële vliegroutes lopen onafgebroken door tot en in zeer geschikte foerageergebieden rond de kern van Heel (zie ook effectbeoordeling figuur 19). De lijnvormige beplantingen kunnen dienen als alternatieve vliegroute en als alternatief foerageergebied na de kap van de bomen in dijkvak 1. Onderzoek naar de huidige functie van deze lijnvormige beplantingen voegt geen informatie toe die kan leiden tot een andere conclusie.

In de bebouwde kom van Heel is geen onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van kolonies en vlieg- en foerageerroutes. Het is dus niet bekend waar verblijfplaatsen van de soorten die de bomenrij gebruiken, gevestigd zijn. Het onderzoeksgebied in kwestie (dijkvak 1) betreft het lijnvormige plangebied en een zone van minimaal 40 meter ten noorden daarvan. In deze zone zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld, ook niet in de huizen aangrenzend. Dit betekent dat verblijfplaatsen van de vleermuizen die de bomenrij gebruiken als vlieg- en foerageergebied niet samenvallen met dit vlieg- en foerageergebied. De bomenrij maakt deel uit van een veel groter leefgebied, de exacte locatie van de verblijfplaatsen is niet van belang zolang deze niet samenvallen met de vliegroute en het foerageergebied.

In diverse onderzoeksrapportages in het kader van de dijkverzwaringen werd elke route waar een of meerdere foeragerende vleermuizen zijn gesignaleerd, standaard een 'essentiële route' of 'essentieel foerageergebied' genoemd. Of een route essentieel is kan echter niet alleen beoordeeld worden tijdens

een veldbezoek waarbij alleen een klein deel van het leefgebied onderzocht wordt. Dit is teruggekoppeld met het betreffende onderzoeksbureau. Het beoordelen of sprake is van essentiële vliegroutes en foerageergebieden dient in de bredere context van het leefgebied beoordeeld te worden. In de effectbeoordeling is daarom de betekenis van de te kappen bomenrijen beoordeeld op basis van kennis van de leefwijze van een soort in combinatie met aanwezige lijnvormige structuren rond de vastgestelde of afgeleide locaties van verblijfplaatsen. Hierbij is onder meer gebruik gemaakt van de Kennisdocumenten van BIJ12 en expert judgement. Daarbij is uitgegaan van de definitie van essentiële vliegroutes en essentiële foerageergebieden zoals opgenomen in de uitspraak van de Raad van State op 3 juli 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:2169, zie ook hoofdstuk 2 van de Effectbeoordeling en de nu volgende pagina). Voor het beoordelen of een vlieg- en/of foerageerroute essentieel is voor het behoud van een of meerdere verblijfplaatsen is het niet noodzakelijk de exacte locaties vast te stellen van deze verblijfplaatsen. Voldoende is om te beoordelen of de aangetroffen vleermuissoorten afhankelijk zijn van de vlieg- en/of foerageerroutes in kwestie om de functionaliteit van het netwerk van verblijfplaatsen te kunnen behouden. Daarvoor is de ligging ten opzichte van de andere functies in het leefgebied van belang. De bomenrij in kwestie ligt langs de rand van het water en in de bomenrij en het onderzoeksgebied zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen vastgesteld. Hieruit kan met zekerheid worden afgeleid dat verblijfplaatsen van de soorten in kwestie in de bebouwde kom van Heel of op nog grotere afstand liggen. Gezien de daar aanwezige geschikte lijnvormige elementen kan met zekerheid worden gesteld dat er vanuit potentiële verblijfplaatsen in de kern voldoende alternatieven zijn die het behoud van functionaliteit van het netwerk van verblijfplaatsen garanderen bij het wegvallen van de bomenrij. De vastgestelde vliegroute langs de te kappen bomen langs de noordrand van de Polderplas kan daarom niet aangemerkt worden als essentiële vlieg- of foerageerroute (er zijn alternatieven). Daarbij gaat deze route niet per definitie verloren door de kap van de bomen. Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger kunnen zich ook oriënteren op andere lijnvormige elementen in het landschap dan bomen, zoals dijken en bebouwingsranden, Ruige dwergvleermuis lijkt nog minder gebonden aan landschapselementen. Het deel achter de dijk blijft tijdens de aanlegfase en in de gebruiksfase bij rustige weersomstandigheden deel uitmaken van het foerageergebied van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Open gebieden zonder bomen, vooral boven oevers van donkere (allerlei typen) wateren vormen één van de typen foerageergebieden voor Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger (zie ook de Kennisdocumenten).

We zijn ons ervan bewust dat dit een trendbreuk is met het verleden waarin dit soort landschapselementen vaak automatisch werden aangemerkt als essentieel. Gezien de uitspraken van de Raad van State van 20 januari 2018 en 3 juli 2019 concluderen wij dat het begrip 'essentieel' voorbehouden is aan die vliegroutes en foerageergebieden waarvoor alternatieven ontbreken en waarbij het wegnemen leidt tot het verlaten van vaste verblijfplaatsen. ECLI:NL:RVS:2019:2169 (13.8.4): *Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen in de uitspraak van 20 januari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:12, geldt voor de in het tweede lid en het vierde lid van artikel 3.5 van de Wnb neergelegde verboden als uitgangspunt dat niet ieder initiatief dat tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving een opzettelijke verontrusting is in de zin van die bepaling. Het aantasten van essentiële foerageergebieden en essentiële vliegroutes, die zoals in dit geval niet samenvallen met voortplantings- en rustplaatsen, moet worden gezien als beschadiging of vernieling van voortplantings- en rustplaatsen als daardoor de functionaliteit van de voortplantings- en rustplaatsen van de betrokken vleermuissoorten wordt aangetast.*

Wij gaan er van uit dat Bevoegd Gezag met deze uitspraken en daarmee ontstane nieuwe inzichten rekening houdt met het opleggen van verplichtingen tot mitigatie, compensatie en monitoring.

Kruiden- en insectenrijk grasland tussen de bebouwde kom van Heel en de dijk. Dit deel blijft geschikt als foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen.

7. Er dienen alternatieve verblijfskassen aangeboden te worden voor de verstoring van de verblijfplaatsen van de Baardvleermuis en Rosse vleermuis door de werkzaamheden in dijkvak 0, zodat in het noordoostelijk gelegen te handhaven deel meerdere alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn. Graag ontvangen we een voorstel hiervoor.

Beide aangetroffen verblijfplaatsen blijven behouden en er worden maatregelen genomen om verstoring van deze verblijfplaatsen te voorkomen. De te nemen maatregelen zijn opgenomen in de effectbeoordeling (pagina 28) en worden overgenomen in het ecologisch werkprotocol. Voor deze soorten is geen ontheffing aangevraagd omdat verbodsbepalingen niet overtreden worden. Gebleken is dat de verblijfplaatsen en uitvliegroutes niet verstoord worden in dijkvak 1.

Met vriendelijke groet,

C.E. Linders

Bureau Meervelt